

Handläggare
Per Björkman
Direkttelefon
0411-578960
E-postadress
per.bjorkman@ystad.se

Datum Dnr Hid
2025-01-29 2024/276

Regeringskansliet - Försvarsdepartementet
Kristina McConnell
Ert diarienummer: FÖ2024/01668

Yttrande över betänkande av utredningen om kommuners och regioners beredskap, SOU 2024:65

Ystads kommun, genom kommunstyrelsen, har fått möjlighet att yttra sig över Försvarsdepartementets utredning om kommuners och regioners beredskap, SOU 2024:65.

Yttrande

Ystad kommun är utsedd som en, av två, kommuner i länet att lämna synpunkter på Regeringskansliets betänkande ”Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65). Yttrandet ska vara inlämnat till Försvarsdepartementet senast den 17 februari.

Betänkandet, som efter avslutad remittering, avser att utformas som en proposition till ny lag som, i så fall, kommer att ersätta den nuvarande Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Betänkandet anger att den reformerade lagstiftningen framöver kommer att lägga tonvikten i högre grad på kommuners och regioners förmåga till att skydda befolkningen och samhället under höjd beredskap och krig än fredstida kriser. Kommunerna påförs, bland annat, nya uppgifter såsom upprättande av samlingsplatser, skyddsrumorganisation, utrymning av kommunen samt inkvartering. Reformen bedöms leda till ökade löpande kostnader samt stora anskaffnings- och investeringskostnader under den närmaste femårsperioden för både stat och kommun. Staten förväntas öka sitt stöd till kommuner och regioner med ca 13,5 miljarder kronor under perioden 2027-2031. Den nya lagen bedöms träda i kraft den 1 januari 2027. Länsstyrelsernas tillsynsverksamhet enligt den nya lagstiftningen träder i kraft först den 1 januari 2029.

Nedan följer Ystads kommuns ställningstaganden och reflektioner enligt betänkandet. Ystads kommun har granskat utredningens förslag och ställer sig överlag positiv till analysen och de övergripande förslagen. Dock framhäver kommunen ett antal synpunkter som är viktiga för den fortsatta politiska processen, särskilt med tanke på de praktiska konsekvenserna för kommuner och regioner med anledning av den kommande lagstiftningen. Här följer en sammanfattning av de viktigaste punkterna:

Postadress	Telefon växel	Fax	E-post	Webbplats
Ystads kommun 271 80 Ystad	0411-57 70 00	0411-729 68	kommunen@ystad.se	www.ystad.se

Avgränsningar i utredningen och rollfördelning

Kommunen anser att utredningens avgränsning, särskilt den mellan stat och kommun samt kommun och privata aktörer, är problematisk. Den tydliga fördelningen av ansvar mellan olika aktörer, såsom Försvarsmakten (FM) och kommunerna, är inte helt klar, vilket kan leda till bristande samordning i totalförsvarsarbetet. Kommunen betonar att en starkare och mer integrerad roll för kommunerna i totalförsvarsplaneringen är nödvändig för att skapa ett fungerande försvar och krisberedskap. Vidare är det förvånande att privata aktörers utövande av samhällsviktig verksamhet under höjd beredskap har lämnats utanför utredningens uppdrag. Ystad kommun konstaterar att även fortsättningsvis finns det ingen författningsreglering angående privata aktörers skyldigheter att medverka i planeringen av det civila försvaret.

Begreppet "kvalificerad fredstida krissituation"

Kommunen är kritisk till begreppet "kvalificerad fredstida krissituation" och anser att det är otydligt och riskerar att skapa rättslig osäkerhet. Det skulle kunna leda till förvirring när det gäller att bedöma vad som klassificeras som en fredstida kris, vilket kan försvåra kommunernas agerande inför och under en faktisk krissituation. Kommunen föreslår att detta begrepp antingen bör tas bort eller förtydligas för att undvika otydligheter i praktiken.

Informationsskyldighet gentemot statliga myndigheter och samordning

Kommunen stöder införandet av en reglerad informationsskyldighet, både gentemot statliga myndigheter och allmänheten, men ser utmaningar i att säkerställa effektiv samordning. Särskilt mellan kommuner och regioner är det en risk att informationsflödet blir fragmenterat om inte ansvarsfördelningen klargörs ytterligare. Ystad kommun vill påpeka att Länsstyrelsen redan idag har en samordnande roll på regional nivå, vilket gör det viktigt att inte överbelasta kommunerna med ytterligare ansvar för att samordna regional kommunikation. Dessutom framhålls att rollfördelningen kring skyddsrum och andra skyddade utrymmen inte är tydlig, vilket kan leda till oklarheter i praktiken. Vidare uppfattar vi att begreppet skyddade utrymmen används felaktigt i förhållande till befolkningsskyddsutredningen (SOU 2022:57)

Elförsörjning och totalförsvar

Kommunen påpekar att den föreslagna förmågan att förse kommunernas egna verksamheter med energi under en kris inte är tillräckligt realistisk. Det framhålls att investeringar i reservkraftverk inte är den mest effektiva lösningen vilket kommunen ställer sig frågande till. Kommunen föreslår, i så fall, att även investeringar bör göras i att bygga upp skyddsförmåga och reparationskapacitet (tex efter luftangrepp) för att säkerställa en hållbar och långsiktig lösning på elförsörjningen under krig, särskilt för samhällsviktiga funktioner.

Utrymningsplanering och inkvartering

Ystads kommun ställer sig kritisk till utredningens förslag om en enhetlig förmåga för alla kommuner att hantera utrymning och inkvartering under höjd beredskap. Kommunen anser att utrymningsplaneringen bör vara flexibel och anpassad efter lokala förutsättningar snarare än att tvinga alla kommuner att ha samma nivå av beredskap oavsett lokala förhållanden och riskbild. Detta gäller särskilt i områden där det är svårt att genomföra vissa åtgärder på grund av geografi eller demografi. Kommunen föreslår att varje kommun bör ha möjlighet att dimensionera sin beredskap utifrån specifika lokala behov och risker, tex närhet till angränsande länder. Lämplig statlig myndighet, utsedd av regeringen, bör dock få mandat att stödja och vägleda kommunerna i detta arbete.

Sammanfattningsvis anser Ystads kommun att utredningen, trots sina styrkor, inte fullt ut har beaktat de praktiska och organisatoriska utmaningarna som kommuner står inför i det nationella beredskapsarbetet. Kommunen föreslår en mer flexibel och tydlig reglering som tar hänsyn till de olika förutsättningar som finns på kommunal nivå. Det är också viktigt att ansvaret för totalförsvaret och krisberedskap fördelas på ett sätt som säkerställer att alla aktörer – stat, regioner, kommuner och privata aktörer – kan samarbeta effektivt och ansvarsfullt.

Samråd i ärendet har genomförts med Länsstyrelsen och Burlövs kommun under december månad.

Ärendet har handlagts av Per Björkman och Carl Lilliehorn, avdelningen för Säkerhet och beredskap, Ystad kommun.

Per Björkman

Avdelningschef, Säkerhet och beredskap, Kommunledningsförvaltningen